

ЦЕНТР ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРІЇ ПОДІЛЛЯ В КАМ'ЯНЦЬ-ПОДІЛЬСЬКОМУ: 10 РОКІВ ПОСТУПУ

У даній статті порушуються питання про здобутки регіональних краєзнавчих структур, аналізуються їх здобутки та проблемні питання.

Ключові слова: історія, науковці-історики, діяльність, здобутки, проблеми, конгрес, конференція.

Весь процес розвитку краєзнавчого руху і регіональних досліджень у Кам'янці-Подільському в XIX-XX столітті засвідчує, що поділлєзнавці, як правило, гуртувалися навколо науково-громадських товариств і осередків, історичного музею, а з появою вищих навчальних закладів - при гуманітарних кафедрах. У цілому науковці і краєзнавці, що займалися історичною регіоналістикою, діяли розпорошено і час від часу об'єднували свої дослідницькі інтереси, наприклад, з 1965 року під час проведення I-X-ої Подільських історико-краєзнавчих або тематичних поділлєзнавчих конференцій та симпозіумів. На середину 90-х років XX ст. стало зрозумілим, що Всеукраїнська спілка краєзнавців, Інститут історії України НАН України, інші подібні установи стали гостро потребувати в утворенні у регіонах держави своїх опорних наукових центрів і лабораторій для більш ефективної організації місцевих історичних досліджень у контексті з'єднання, координації та інтеграції діяльності в цьому процесі академічної, вузівської науки і краєзнавчих сил.

Автор проекту директор Інституту історії України НАН України, академік В.А. Смолій у 1995 році запропонував створити на території держави 10 підпорядкованих своїй установі регіональних центрів, які б комплектувалися місцевими вченими істориками та відомими краєзнавцями і відповідно підпорядковувалися у діяльності своїй установі, а також стали б опорною дослідницькою базою по виконанню державних наукових програм вищих навчальних закладів, місцевих органів влади, організацій Всеукраїнської спілки краєзнавців.

Одним із перших був заснований при Черкаському державному педагогічному інституті (тепер національному університеті) Центр дослідження історії Наддніпрянської України. Водночас вирішувалась проблема створення такого Центру в областях Поділля. Постало питання, де його розташувати: чи у м. Вінниці, чи м. Хмельницькому, чи м. Тернополі, чи у м. Кам'янці-Подільському. В кожному з цих міст були вищі навчальні заклади, гуманітарні кафедри, мешкали і працювали науковці-історики, діяли науково-краєзнавчі осередки, видавалася наукова, науково-популярна і методична література з історії та культури краю. У своєрідному тендері дирекція Інституту історії України та правління ВСК все більше схилилися на користь заснування свого науково-дослідного Центру на базі Кам'янець-

Подільського державного педагогічного інституту (тепер державний університет). Переконливим аргументом слугувало те, що Кам'янець-Подільський з початку XIX і в XX столітті міцно посів позиції головного осередку регіональних досліджень на Поділлі, тут сформувалася стійка історико-краєзнавча школа зі своїми усталеними традиціями і відомими за межами України діячами. До того ж, у 1993 - на початку 1995 рр. у цьому місті вже діяв громадсько-науковий Центр поділлєзнавства при редакції міської газети „Подільянин” (керівники В.П. Бабляк, І.С. Винокур, С.В. Трубочанінов, М.Б. Петров та ін.). Значним здобутком даного Центру стали монографія І.С. Винокура та П.А. Горішнього „Бакота. Столиця давньоруського Пониззя” (1994), навчальний посібник для школи І.С. Винокура і С.В. Трубочанінова „Історія Поділля та Південно-Східної Волині” (1993-1994, ч. 1-2) та серія публікацій з історії Кам'янця-Подільського в часописі „Подільянин”. Гаряче підтримали заснування на нових засадах Центру дослідження історії Поділля на базі місцевого педагогічного інституту його ректор, професор А.О. Копилов, проректор з наукової роботи А.Г. Філінюк, декан історичного факультету О.М. Завальнюк, професор кафедри історії України доцент М.Б. Петров, завідувач кафедри історії народів Росії, професор І.С. Винокур та інші. Саме проректору А.Г. Філінюку та докторанту Інституту історії України Л.В. Баженову, що завершив виконання докторської дисертації з історичного краєзнавства Правобережної України, за погодженнями з академіком В.А. Смолієм, професором А.О. Копиловим було доручено розробити статут, виробити спільний наказ дирекції Інституту історії України та ректорату Кам'янець-Подільського педагогічного інституту про створення на базі історичного факультету Центру дослідження історії Поділля.

1 червня 1995 року спільний наказ керівництва Інституту історії України НАН України та Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту був офіційно оприлюднений. У наказі, зокрема, зазначалося, що Центр дослідження історії Поділля створюється: „Виходячи із потреб глибокого і всебічного вивчення самобутньої історії Поділля - одного з важливих регіонів України, який відіграв значну роль в історії українського народу, прагнучи поставити цю справу на користь духовно-культурного розвитку Української держави та відповідно до вимог Дер-

жавної Національної програми „Освіта ХХІ століття” і інструктивних документів, яким керується у своїй діяльності Інститут історії України НАН України щодо інтеграції академічної і вузівської науки у розв'язанні вузлових історичних проблем, враховуючи давнє творче співробітництво вчених Інституту історії України і науково-педагогічних працівників Кам'янець-Подільського державного педагогічного інституту та великий потенціал історичного факультету педінституту, на рахунку науковців якого десятки фундаментальних праць, організація міжнародних, всеукраїнських і регіональних науково-теоретичних і науково-практичних конференцій”.

Зазначена дата наказу і стала днем народження Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському державному педагогічному інституті, як офіційної наукової установи¹.

Спільний наказ фундаторів Центру дослідження історії Поділля формував його як державно-наукову установу, що структурно входить до їхнього підпорядкування і функціонує на виділені ними відповідні бюджетні кошти. За цим наказом директором Центру дослідження історії Поділля було призначено провідного наукового співробітника педінституту, кандидата історичних наук, доцента Л.В. Баженова, виділено штатні одиниці старшого наукового співробітника та лаборанта. Проте даний пункт наказу не був виконаний. З-за складної фінансової скрути на той час обох установ-засновників та міжвідомчих бар'єрів щодо оплати праці практично штатні посади так і не були виділені. Тому впродовж перших п'яти років існування Центр дослідження історії Поділля діяв виключно на громадських засадах, залишався громадсько-науковою установою². Згодом в Статуті Центру дослідження історії Поділля, затвердженому керівниками установ-засновників у 1998 році, його статус був визначений таким: „Центр дослідження історії Поділля (далі Центр) є науково-дослідною установою, що згідно спільного наказу засновників від 1-го червня 1995 року структурно входить до їх складу - Інституту історії України НАН України і Кам'янець-Подільського державного педагогічного університету й одночасно виступає самодіяльною, громадсько-науковою організацією, яка спирається на діяльність членів, об'єднаних на ґрунті вивчення і популяризації історії та культури волино-подільського краю в межах Вінницької, Хмельницької, Тернопільської областей України”.

У червні 1995 році для потреб Центру дослідження історії Поділля було виділено офісне приміщення на історичному факультеті педінституту, його устатковано відповідними меблями, телефоном, оргтехнікою. Для діяльності установи були сформовані правління, вчена рада, редакційна колегія, затверджені плани наукової роботи і підготовки подільських видань.

Центр дослідження історії Поділля у перші роки діяльності спирався в роботі головним чи-

ном на професорсько-викладацький склад, аспірантів та студентів історичного факультету університету і залучив до історико-краєзнавчих досліджень спочатку 42 почесних і дійсних членів з числа вчених, освітян і краєзнавців України й зарубіжжя, налагодив взаємопрацю і тісні зв'язки з Житомирським науково-краєзнавчим товариством дослідників Волині, осередками та академічними установами за профілем діяльності по Україні, у Польщі, Канаді, Німеччині, Росії. В жовтні 1999 року було засновано філію - Теофіпольський відділ Центру дослідження історії Поділля та Південно-Східної Волині, який очолив відомий краєзнавець в Україні, почесний професор Кам'янець-Подільського університету І.А. Стасюк.

Наукова діяльність Центру дослідження історії Поділля у 1995 році розпочалась з виходу у світ монографій керівника установи Л.В. Баженова „Історичне краєзнавство Правобережної України ХІХ - початку ХХ ст.”, її члена вченої ради Центру В.С. Прокопчука „Краєзнавство на Поділлі: історія і сучасність”, книги члена правління М.Г. Кукурудзяка та інших співавторів „Історико-краєзнавчий нарис села Кременчуки (Красилівський район, Хмельницька область)”, методичного посібника члена правління М.Б. Петрова „Вірмени на Поділлі”. У вересні 1995 року Центр дослідження історії Поділля спільно з Кам'янець-Подільським історичним музеєм-заповідником, Житомирським товариством дослідників Волині та іншими установами на свої базі провів всеукраїнський науковий симпозіум „Поділля і Волинь у контексті історії українського національного відродження”, присвячений 400-річчю від дня народження Богдана Хмельницького, в роботі якого взяло понад 100 науковців і краєзнавців з більшості регіонів України. Головним результатом роботи симпозіуму стали видання одного наукового збірника праць, загальним обсягом 20 друк, аркушів, та розширення зв'язків Центру дослідження історії Поділля з науково-краєзнавчою громадськістю України. Водночас установа виступила одним з співорганізаторів проведення у вересні 1995 року у смт. Старій Синяві, що на Хмельниччині, всеукраїнської наукової конференції „Пилявецька битва 1648 року в історії України”. Цими заходами Центр дослідження історії Поділля почав утверджуватися в науковому житті подільських областей.

В наступні роки під грифом Центру були видані монографії і книги М.Г. Кукурудзяка і М.М. Собчинської „З історії національної школи і педагогічної думки в Українській Народній Республіці” (1997), О.М. Кошеля „Між церквою і наукою. Історичний нарис діяльності Подільського церковно-історико-археологічного товариства (1865-1920)” (1998), М. Гординчука „Форми партнерства недержавних громадських організацій (з досвіду роботи НГО міста Кам'янця-Подільського)” (1998), В.С. Лозового „Поділля в добу Центральної Ради: Історичний нарис” (1999), В.А. Нестеренка „Українізація на Поділлі в 20-30-ті роки ХХ ст.” (1999), І.В. Сесака „Освіта на Поділлі: Середні навчальні

заклади у другій половині XIX - на початку XX ст." (1999), О.Т. Щура „Голосків. Село на Поділлі: історія і сучасність" (1999), І.А. Стасюка, П.П. Прокопчука, В.П.Шептицького „Трагічні долі репресованих теофіпольців (Реабілітовані історією)" (2000, т. 1-2) та ін.

Водночас Центр дослідження історії Поділля виступив співорганізатором проведення та видання збірників матеріалів міжнародної наукової конференції „Поляки на Хмельниччині: погляд крізь віки" (Хмельницький, 1999), всеукраїнських наукових конференцій „Хмельниччина: роки становлення і поступу" (Хмельницький, 1997), „Кам'янецьчина в контексті історії Поділля" (Кам'янець-Подільський, 1997), „Поділля і Південно-Східна Волинь в роки визвольної війни українського народу середини XVII століття" (Стара Синява, 1998), „Болохівщина: земля і люди" (Стара Синява-Любар, 2000), X-та Подільська історико-краєзнавча конференція (Кам'янець-Подільський, 2000) та ряду інших. Крім того, Центр був задіяний для підготовки таких тематичних наукових збірників, як: „ACADEMIA на пошану професора Леоніда Антоновича Коваленка (до 90-річчя від дня народження)" (1997, т. 1-2), „Творчі вершини вченого: до 60-річчя професора М.Г. Кукурудзяка" (1998), „Освіта, наука і культура на Поділлі" (1998). Представники Центру Л.В. Баженов, І.С. Винокур, В.С. Прокопчук ввійшли з 1999 року до складу редколегії наукового журналу ВСК „Краєзнавство", одночасно Л.В. Баженов, В.С. Винокур були введені до складу редколегії томів „Праць Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині „Велика Волинь".

У вересні 2000 року під час роботи X Подільської історико-краєзнавчої конференції були докладно підведені підсумки наукової діяльності Центру дослідження історії Поділля за п'ять років з часу створення³. Про визнання авторитету цієї установи в регіональному вивченні краю та виданні поділлязнавчої літератури засвідчує відзначення Л.В. Баженова та І.С. Винокура Хмельницькою обласною історико-краєзнавчою премією імені Юхима Січинського.

Проте традиційні форми діяльності Центру на принципах громадсько-наукового товариства почали вичерпуватись. Саме на порозі XXI століття відбулися знаменні події в краєзнавчому русі, які позитивно позначилися на перебудові роботи Центру. Ці події спричинилися ініційованими правлінням ВСК президентськими указами „Про створення „Зводу пам'яток історії та культури України" (2000) і „Про заходи щодо підтримки краєзнавчого руху в Україні" (23.01.2001 р.). Укази не тільки інтенсифікували регіональні дослідження, але забезпечили державну підтримку діяльності місцевих науково-дослідних установ та краєзнавчих осередків. Спираючись на положення указів, Хмельницька обласна державна адміністрація, обласна рада та правління обласної організації ВСК залучили Центр дослідження історії Поділля до реалізації

наукових програм по створенню томів „Реабілітовані історією. Хмельницька область", „Звід пам'яток історії та культури України. Хмельницька область", „Книга Скорботи України. Хмельницька область", „Місцеве самоврядування Хмельниччини" та інших. З цією метою були відшукані можливості для певного фінансування роботи Центру, оплати праці штатним науковим співробітникам, що призвело до його перетворення в державну науково-дослідну установу.

З 20 квітня 2001 року до кураторства над Центром дослідження історії Поділля, крім Інституту історії України та Кам'янець-Подільського університету, приєднався Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, який виділив штатні посади наукових співробітників установи. Відбулась реорганізація Центру. В його складі структурно виокремились: науково-дослідний сектор історії Поділля (завідувач проф. Л.В. Баженов), науково-методичний сектор історії краю (проф. І.В. Рибак), сектор історії культури Поділля (к.і.н. СЕ. Баженова), сектор бібліографії історії та культури Поділля (Т.С. Ведрук). У своїй діяльності Центр став спиратися на 5 штатних наукових співробітників, 15 - позаштатних, які постійно співпрацюють з ним, 20 почесних і 82 дійсних членів загалу дослідників Поділля. Відповідно були внесені зміни до статуту Центру, значно підвищилася результативність роботи установи.

Починаючи з 2001 року, Центр виступив організатором або співорганізатором майже двох десятків міжнародних, всеукраїнських і регіональних наукових конференцій і симпозіумів з проблем історії Поділля і Південно-Східної Волині, що проводилися переважно на Хмельниччині, а також брав участь у виданні наукових збірників цих форумів. З-поміж них здобули високої оцінки в науковій громадськості міжнародні наукові форуми, до складу оргкомітетів яких ввійшли представники Центру, II-й Міжнародний Науковий Конгрес українських істориків (Кам'янець-Подільський, 2003), міжнародний круглий стіл „Міжнаціональні відносини в контексті українського державотворення: історія та сучасність" (Кам'янець-Подільський, 2001), міжнародні наукові конференції „Кам'янець-Подільський у контексті українсько-європейських культурних зв'язків: історія і сучасність" (Кам'янець-Подільський, 2003), „Національно-державне відродження слов'янських народів Центрально-Східної Європи крізь призму 85-річчя" (Тернопіль, 2003), міжнародні наукові симпозіуми „Поляки на Поділлі: історія і сучасність" (Кам'янець-Подільський, 2002), „Володимир Січинський - вчений історик, архітектор, мистецтвознавець і педагог України і української діаспори" (Кам'янець-Подільський, 2004). Одночасно Центр виступив у складі оргкомітетів та редколегій видань наукових збірників таких наукових зібрань, як всеукраїнські наукові конференції „Трагічні події 30-х років XX століття як засіб формування тоталітарної системи в Україні (До 70-річчя голодомору в Україні)" (Хмель-

ницький, 2003), „Дунаєвеччина очима дослідників, учасників і свідків історичних подій” (Дунаївці, 2003), XI-та Подільська історико-краєзнавча конференція (Кам'янець-Подільський, 2004), регіональні науково-практичні конференції „Хмельниччина в роки незалежності України: стан і перспективи” (2001), „Хмельниччина: минуле, сучасне, майбутнє” (2002) і ряд інших. Наукові збірники цих форумів стали справжньою енциклопедією історії Поділля.

З 2001 року і по даний час співробітниками Центру або за його ухвалою позаштатними працівниками, дійсними членами було підготовлено і видано в контексті роботи науково-дослідного сектору 25 монографій, книг і брошур з різних аспектів історії Поділля. З-поміж них варто відзначити започатковане унікальне в Україні багатотомне історико-документальне видання „Місцеве самоврядування на Хмельниччині: нариси історії місцевих громад”, автором проекту якого і виконавцем виступає директор Державного архіву Хмельницької області, почесний член Центру П.Я. Слободянюк. 20 січня 2005 року у м. Хмельницькому відбулася урочиста презентація виданих у 2003-2004 рр. з 24 запланованих 6 капітальних книг цієї серії. Крім того, що Центр дослідження історії Поділля представлений з-поміж організаторів, в складі редколегії і рецензентів видання, його співробітники виступили співавторами книг: П.Я. Слободянюк, В.А. Нестеренко „Місцеве самоврядування на Хмельниччині: нариси історії місцевих громад Білогірського району” (Хмельницький: Поділля, 2003), П.Я. Слободянюк, І.В. Рибак „Місцеве самоврядування Хмельниччини: нариси історії місцевих громад Вінковецького району” (2003), П.Я. Слободянюк, Ю.А. Хоптяр „Місцеве самоврядування Хмельниччини: нариси історії місцевих громад Ярмолинецького району” (2004). Фактично ми є свідками того, як твориться не тільки наукова бібліотека історії самоврядування, але історія міст і сіл краю.

Таку ж історико-документальну серію книг стосовно свого регіону створює Теофіпольський відділ Центру дослідження історії Поділля. В останні роки ним підготовлено і видано капітальні книги такого плану, як І-А. Стасюка „Історія Теофіполя” (2001), „Історія Теофіпольщини” (2003, т.1), „Новоставці на Полкві” (2002). Водночас співробітниками і активними діячами Центру були опубліковані вартісні наукові видання, зокрема, монографії І.В. Рибак і А.Ю. Матвєєвим „Трагічний перелом: Колективізація і розкуркулення на Поділлі та Південно-Східній Волині” (2001), В.С. Прокопчук „Два села - одна доля” (2001), „Під егідою Українського комітету краєзнавства” (2004), С.Д. Гальчаком „Визволення Вінниччини від нацистських загарбників (25 грудня 1943 р. - 25 березня 1944 р.)” (2004), О.П. Білим, П.А. Білим „Миньковеччина. Історичний нарис” (2004), С.П. Маярчаком „Калюс: село на дні моря (нарис історії)” (2004), М.І. Алешенком „Подільська державна аграрно-технічна академія” (2004) та ін.

Водночас Центр здійснює перевидання неопублікованих раніше рукописів та раритетних книг з історії Поділля. Зокрема, перевидано „Археологічну карту Подільської губернії” Ю.І. Сіцінського (упорядник О.Л. Баженов) (2001, 2004), опубліковано окремі рукописи праць цього ж автора „Смотрицький замок”, „Гектор Кам'янецької фортеці” (2003), „Болохівське князівство” (2004), або „Священик Михайло Орловський. Історичний опис заштатного м. Смотрича Кам'янецького повіту Подільської губернії” й інших, упорядниками яких є позаштатний працівник Центру А.М. Трембіцький.

В останні п'ять років діяльності відбулися значні позитивні зрушення у здійсненні Центром науково-методичної роботи для потреб вищої і загальної освіти свого регіону та підготовки для нього науковців і краєзнавців. Представники установи постійно брали участь у проведенні методичних семінарів вчителів історії районів і міст Хмельниччини з проблем краєзнавства, у підготовці і рецензуванні поділлязнавчих творчих учнівських робіт в системі Малої академії наук. На базі Центру у жовтні 2002 року була проведена представницька всеукраїнська науково-методична конференція „Історичне краєзнавство в системі освіти України: здобутки, проблеми, перспективи”, яка стала місцем обміну передовим педагогічним і науковим досвідом між всіма регіонами України по впровадженню здобутків краєзнавства в закладах освіти, а науковий збірник праць за матеріалами цього форуму посів призове місце в Україні в профільному конкурсі наукових видань.

Центр здійснює підготовку та видання методичної літератури з історії рідного краю для потреб вищої і загальної школи на Поділлі. Впродовж 2001 - початку 2005 років під грифом установи було здійснено 12 навчально-методичних видань. Зокрема, завідувач науково-методичного сектору Центру професор І.В. Рибак опублікував такі навчальні посібники: „Новітня історія рідного краю” (2002), „Хмельниччина від найдавнішого часу до сьогодення: Навчальний посібник” (2002), „Історія рідного краю від найдавніших часів до новітньої доби: для учнів 7-8-9 класів” (2004), „Історія рідного краю новітньої доби: для учнів 10-11 класів” (2004), „Історія України в проблемному викладі, в особах, термінах, назвах і поняттях” (2003, 2004, 2005) та ін. Завдяки таким виданням гуманітарні факультети вузів та загальноосвітні школи Хмельниччини в основному забезпечені навчальною літературою з історичного краєзнавства.

Центр надає фахову науково-методичну допомогу краєзнавцям, здобувачам, аспірантам, магістрантам, студентам, які виконують поділлязнавчі дослідження. Серед них 6 аспірантів і здобувачів, які є співробітниками і активними дійсними членами установи, вже стали кандидатами історичних наук (О.М. Кошель, В.А. Нестеренко, В.С. Лозовий, С.Е. Баженова, В.В. Малий, Ю.В. Телячий).

Центр активно досліджує і популяризує проблеми історії культури на Поділлі. На його базі

проведена всеукраїнська наукова конференція „Проблеми етнології, фольклористики, мистецтвознавства Поділля та Південно-Східної Волині: історія і сучасність” (2002), завідувач цього сектору СЕ. Баженова оприлюднила монографії про відомих постатей Поділля і Волині XIX століття „Юзеф Антоній Ролле: Життя, діяльність, творчість” (2001, 2002), „Юліуш Словацький і Україна” (2004), видали книги В.С. Прокопчук „Професор М.П. Чорнобривий: Нарис життя й науково-медичної діяльності” (2003) та фольклорний збірник „Подільські колядки, щедрівки, гайвки” (2001), В.М. Затержинська, А.Г. Філінюк. „За покликом серця. Нарис життя й науково-краєзнавчої діяльності В.С. Прокопчука” (2004), Л.В. Баженов „Справа його життя: М.Ю. Костриця” (2002) тощо.

Установа активно працює над реалізацією на Поділлі державних наукових програм: урядової та обласної Програми розвитку краєзнавства на період до 2010 року, „Освіта, наука і культура на Поділлі”, „Національні меншини та етнонаціональні процеси на Поділлі”, „Духовні витоки Поділля”, „Історичні постаті Поділля”, „Реабілітовані історією”, по створенню зводу „Пам'ятки історії та культури України. Хмельницька область”, по перевиданню „Історії міст і сіл України. Хмельницька область” у новій редакції тощо. При Центрі нині працюють редакційні рада і колегія науково-краєзнавчого журналу „Хмельниччина-Дивокрай”¹¹.

Підводячи попередні підсумки діяльності Центру дослідження історії Поділля напередодні

свого десятиріччя, варто відзначити, що в даний час ця установа встановила наукові зв'язки і співпрацює зі всіма академічними і вищими навчальними закладами України, з Всеукраїнською спілкою краєзнавців та її організаціями в областях Поділля і Волині, з іншими науковими товариствами за профілем діяльності, з науковими осередками Росії, Польщі, Словаччини, Франції, США, Канади, Японії. Відвідують Центр зарубіжні відомі вчені М. Мацузато, Т. Мацумура (Японія), Ф. Кірик (Польща), М. Мушинка (Словаччина) та ін. Дієво надають допомогу і співпрацюють з Центром академіки НАН України В.А. Смолій, П.Т. Тронько, академіки УАШ І.С. Винокур, В.С. Степанков, професори О.М. Завальнюк, С.А. Копилов, М.Б. Петров, П.С. Григорчук, відомі організатори наукових досліджень В.І. Войтенко, А.О. Лавренюк, А.Г. Філінюк, П.Я. Слободянюк, В.О. Савчук, В.С. Прокопчук, М.Ю. Костриця, О.В. Добржанський та інші⁵.

Відрадно, що за своє десятиліття Центр дослідження історії Поділля створив чималу наукову і науково-методичну спадщину з історії та культури свого регіону, здобув визнання в наукових і краєзнавчих колах України й зарубіжжя та високу оцінку на III з'їзді Всеукраїнської спілки краєзнавців (2003), має чітко накреслені плани своєї подальшої діяльності. Центр має всі можливості і шанси в умовах сучасної демократизації суспільно-політичного життя в Україні реорганізуватися в регіональний науково-дослідний Інститут історії Поділля.

Примітки

1. Баженов Л.В. Створення Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАНУ у Кам'янці-Подільському // УІЖ. - 1997. - № 2. - С. 147-148; Баженов Л.В. Діє Центр дослідження історії Поділля у Кам'янці // Кам'янець-Подільський вісник. - 1996. - 23 листопада. - С. 7.
2. Довідник. Недержавні громадські організації міста Кам'янця-Подільського / Упоряд. Гординчук М. - Кам'янець-Подільський, 1998. - С. 4; Гординчук М. Форми партнерства недержавних громадських організацій (з досвіду діяльності НГО міста Кам'янця-Подільського. - Кам'янець-Подільський, 1998. - № 4.
3. Баженов Л.В. Перші п'ять років Центру дослідження історії Поділля // Матеріали X По-

- дільської історико-краєзнавчої конференції. - Кам'янець-Подільський, 2000. - С. 22-25; 3. Баженов Л.В. П'ятиріччя Центру дослідження історії Поділля Інституту історії України НАНУ // УІЖ. - 2001. - № 1. - С. 154-157.
4. Баженов Л.В. 10 років Центру дослідження історії Поділля при Кам'янець-Подільському державному університеті // Календар знаменних і пам'ятних дат Хмельниччини на 2005 рік: Рекомендаційно-бібліографічний довідник. - Хмельницький, 2004. - С. 40-43.
5. Баженов Л.В. До десятиріччя Центру дослідження історії Поділля при Кам'янець-Подільському державному університеті // Матеріали XI Подільської історико-краєзнавчої конференції. - Кам'янець-Подільський: Оіюм, 2004. - С. 14-18.

Summary:

The article analyzes the results of regional-geography structures, their results and problems.

Key words: history, history scientists, activity, results, problems, congress, conference.